

TARTALOM

BEVEZETÉS	9
I. A KUTATÁS SZEMLÉLETI KERETE ÉS AZ ÉRTELMEZÉS PARADIGMÁI	13
I.1. A populáris írás kutatása	13
I.2. Az emlékezés-kultúra szempontjai	15
II. KUTATÁSTÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK ÉS EREDMÉNYEK	17
II.1. Egyháztörténeti megközelítések	17
II.1.1. A búcsúztatók formai és tartalmi vonatkozásai a tiltás kontextusában	17
II.1.2. Műfaji változatok és kifogásolt tartalmi, formai sajátosságok	20
II.2. Irodalmi recepció, kiadás- és kutatástörténet	24
II.2.1. A búcsúztató mint költői (irodalmi) termék: irodalmi elvárások – irodalomtörténeti forrás	24
II.2.2. A búcsúztató-mintakönyvek szerzőinek népnevelői stratégiája	26
II.2.3. Közköltészet és népköltészet – értelmezési szempontok	29
II.2.4. Irodalmi példákból kibontakozó kántori, verselői szerepkör	31
II.2.5. Az irodalomtörténet és a folklorisztika határterületén	32
II.3. Néprajztudomány-történeti megközelítések	33
II.3.1. A magyar néprajzkutatás eredményei	33
II.3.1.1. Lokális és regionális néprajzi megközelítések	34
II.3.1.2. A halottbúcsúztatás műfajgenetikai kapcsolatai és kategorizációja	47
II.3.1.3. Búcsúztató és prédikáció – szemelvények történeti forrásokból	50
II.3.1.4. A biografikus szöveg mint történeti, mentalitástörténeti, nyelvészeti forrás	53
II.3.1.5. A búcsúztatáshoz való közösségi ragaszkodás	55
II.3.1.6. A búcsúztatóparódia mint alműfaj	58
II.3.1.7. A kántori szerepkörre irányuló néprajzi érdeklődés példái	59
II.3.1.8. Szöveghasználat és értelmezői attitűdök az <i>Ethnographia</i> folyóiratban	60
II.3.1.9. A Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék keretében megvalósult gyűjtések	67
II.3.2. Román nyelvű folklorisztikai párhuzamok	72
II.4. Összegzés	73

III. A HALOTTBÚCSÚZTATÁS EGYÉNI HABITUSAI ERDÉLYBEN	
A 20. SZÁZAD MÁSODIK FELÉBEN	75
III.1. Az írás egy mezősségi autodidakta író mindennapi életében –	
Kiss Dániel versírói gyakorlata.	75
III.1.1. „A földi életem utolsó napján elmondott önéletrajz”	
– Kiss Dániel életútja	75
III.1.2. Kiss Dániel verses halotti búcsúztatói	80
III.1.3. Az írás szerepe Kiss Dániel életében	91
III.1.4. Összegzés	104
III.2. Kőbe vésett biografikus emlékezet –	
Kalló Ferenc verses sírfeliratai az inaktelki temetőben	106
III.2.1. Az íráshasználat mint családi (anyai) örökség	120
III.2.2. Erdély-reprezentáció a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban –	
a kalotaszegi népi írásbeliség reprezentatív példája	123
III.2.3. A táncadatközlői szerep és a versírói tevékenység metszéspontjai	125
III.2.4. A sírfeliratok szerkezete és a kihelyezett szövegek	
társadalmi jelentései	129
III.2.5. Összegzés	132
III.3. Kurtucz István halottbúcsúztatói	
mint a kisiratosi segédkantórok írásgyakorlatának forrásai	134
III.3.1. Sarusi Mihály – Kurtucz István unokaöccse – narratívája	138
III.3.2. A kisiratosi halottbúcsúztatás történeti kontextusai	141
III.3.3. A búcsúztatók mint a családi kötelekek	
megerősítésének szövegmélei	143
III.3.4. A lakodalmi „zenészből” lett kántor: Almási László	146
III.3.5. Falkus Margit segédkantóri szerepei	151
III.3.6. A halottbúcsúztató előadása mint közösségi esemény.	157
III.3.7. Összegzés	158
III.4. Halottbúcsúztatás Györgyfalván –	
Test(kép)-reprezentációk Jaskó István búcsúztatóiban	160
III.5. Az írás helyi specialistái – öt versíró specialista írásszokásai	168
III.5.1. Ágoston János (Nagypetri)	168
III.5.2. Babán János (Bogártelke)	170
III.5.3. Zsoldos István (Sinfalva)	175
III.5.4. Sándor Botond (Nagyenyed)	179
III.5.5. Gál Jankó László (Zsobok)	184
KÖVETKEZTETÉSEK.	190

FELHASZNÁLT IRODALOM	196
Egyéb források, újságcikkek	209
Kántori mintakönyvek	209
A Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék keretében megvalósult gyűjtések	210
VÁLOGATÁS A HALOTTI BÚCSÚZTATÓKAT ÍRÓ KÁNTOROK, NÉPI VERSELŐK SZÖVEGREPERTÓRIUMÁBÓL	213
1. Ágoston János (*1941), Nagypetri	214
2. Almási László (1950–2012), Kisiratos	220
3. Ágoston M. István, Sztána	233
4. András Márton (*1922), Gyergyócsomafalva	237
5. Babán János (*1930), Bogártelke	282
6. Falkus Margit (*1940), Kisiratos	332
7. Fancsali Boldizsár, Vágás	337
8. Gál Ilona (1901–1973), Inaktelke	342
9. Gál Jankó László (*1955), Zsobok	344
10. Geréd Vilmos (*1950), Kolozsvár	357
11. Gyuricza István (1925–2000), Tornya	360
12. Jaskó István (Pitti) (1929–2013), Györgyfalva	380
13. Kalló Ferenc (Malmi) (1923–2013), Inaktelke	471
14. Kolozsi István (*1920), Lövete	513
15. Kiss Dániel (1924–2010), Mezőkeszű	519
16. Korpos Dezső, Sárvasár	541
17. Kovács György Bandi, Körösfő	544
18. Kurtucz István (1913–1980), Kisiratos	545
19. Sándor Bálint, Torockószentgyörgy	616
20. Sándor Botond (*1955), Nagyenyed	620
21. Szalai Ferenc Szénási (*1944), Zsobok	627
22. Zsoldos István (1929–1984), Sinfalva	632
23. Névtelen szerző I.	654
24. Névtelen szerző II.	655
MELLÉKLETEK	657
A halottbúcsúztatók szerzői	658
A szerzőkkel készült interjúk	660
Helynévmutató	664
Térképek	667
REZUMAT	674
SUMMARY	676
DVD-MELLÉKLET	679
KÉPEK	681